

جغرافیای کاربردی و مکتبهای جغرافیایی

تألیف:

دکتر حسین شکوئی

شکوئی، حسین

جغرافیای کاربردی و مکتبهای جغرافیایی / تألیف حسین شکوئی - مشهد: آستان
قدس رضوی، شرکت به نشر، ۱۳۸۵.

۲۰۸ ص. - (شرکت به نشر (انتشارات آستان قدس رضوی)؛ ۷۴۱).

شابک: ۵-۰۸۴۶-۰۲-۹۷۸-۹۶۴ ISBN 978 - 964 - 02 - 0846 - 5

APPLIED GEOGRAPHY

عنوان اصلی:

کتابنامه: ص. [۲۰۵] - ۲۰۸.

۱. جغرافیا. ۲. جغرافیا - جنبه های اجتماعی. ۳. جغرافیا - تحقیق. الف. شرکت
به نشر (انتشارات آستان قدس رضوی). ب. عنوان.

۹۱۰

ج ۶۱۳ ش

G128

آستان قدس رضوی

۷۴۱

جغرافیای کاربردی و مکتبهای جغرافیایی

دکتر حسین شکوئی

چاپ ششم / ۱۳۸۶

۳۰۰۰ نسخه / وزیری

چاپ: کامیاب

شابک: ۵-۰۸۴۶-۰۲-۹۷۸-۹۶۴

حق چاپ محفوظ است.

به نشر (انتشارات آستان قدس رضوی)

دفتر مرکزی: مشهد، ص. پ ۹۱۳۷۵/۴۹۶۹. تلفن ۷-۸۵۱۱۱۳۶، شماره ۸۵۱۵۵۶

دفتر تهران: ۸۸۹۶۰۶۲۰، ۸۸۹۶۲۳۰۱، شماره ۸۸۹۶۵۹۸۲

آدرس اینترنتی: www.behnashr.com پست الکترونیک: publishing@behnashr.com

فهرست سندرجات

فصل اول

سابقه کاربرد جغرافیای کاربردی

۱۱	جغرافیای کاربردی و مؤسسات جغرافیائی
۱۹	جغرافیای کاربردی و امپریالیسم
۲۰	جغرافیای کاربردی و میلیتاریسم
۲۱	جغرافیای کاربردی و توسعه امپراطوریهها
۲۳	جغرافیای کاربردی و بهره کشیهای اقتصادی
۲۵	جغرافیای کاربردی و تبعیضات نژادی

پیشگامان جغرافیای کاربردی

۲۷	۷ لایمپ جغرافیا : سرهلفرد مکیندر
۳۴	آندرو جان هر برتسن
۳۶	پترو کرو پونکین

فصل دوم

تعاریف، مفاهیم و روشهای جغرافیای کاربردی

۳۹	گرایشهای علم جغرافیا
۴۱	چهار مکتب ماندگارد جغرافیا

۴۴	رشته های تخصصی جغرافیا
۴۵	تعریفهای جغرافیای کاربردی
۴۷	قلمرو جغرافیای کاربردی
۴۹	مشخصات چهارگانه جغرافیای کاربردی
۵۱	انتخاب مسیر در قلمرو جغرافیای کاربردی
۵۲	تفاوتهای جغرافیای کاربردی و جغرافیای محض
۵۵	موضوعات جغرافیای کاربردی
۵۸	روش کار در جغرافیای کاربردی
۶۱	تحلیل جغرافیای کاربردی از مکان
۶۲	جغرافیای کاربردی و سیاست عمومی
۶۴	جغرافیای کاربردی و روش تحلیل هزینه - سود
۶۷	جغرافیای کاربردی و تصمیم گیری
۶۸	جغرافیای کاربردی و آینده شناسی
۷۰	جغرافیای کاربردی و پیش بینی دلفی
۷۲	اعضای هیئت منصفه دلفی
۷۵	جغرافیای کاربردی و برنامه ریزی
۸۷	مفهوم روند در جغرافیای کاربردی
۸۷	فرضیه
۸۸	نظریه
۹۱	تبیین
۹۲	جغرافیای کاربردی در کشورها، کنگره ها و سمینارها
۱۰۲	نتیجه گیری از بحثها

فصل سوم

نظریه بخش در جغرافیای کاربردی

نظریه بخش

- ۱۱۳ ماهیت پخش در فضای جغرافیائی
- ۱۱۵ تورستن هاگراسترنند و نظریه پخش
- ۱۲۰ نواحی کانونی در نظریه پخش - تراوش
- ۱۲۱ روند نظریه پخش در فضای جغرافیائی
- ۱۲۲ نظریه پخش و سازمان فضای جغرافیائی
- ۱۲۶ جغرافیای کاربردی، خاستگاه پدیده ها و نظریه پخش
- ۱۲۷ پخش جغرافیائی مرض و با
- ۱۲۹ نظریه پخش، جنگلهای ویتنام، کوبا و گونه های سیاهان امریکا
- ۱۳۱ نظریه پخش و یک پدیده فرهنگی
- ۱۳۳ کم و کاستها در نظریه پخش - تراوش

فصل چهارم

جغرافیای کاربردی، نگرش سیستمی و امر توسعه

- ۱۳۵ جغرافی دانان و نظریه سیستمها
- ۱۳۸ سیستمهای جغرافیائی و مفاهیم پس خورندگی
- ۱۴۳ سیستم وا کوسیستم در جغرافیا
- ۱۴۵ جغرافیای کاربردی و نظریه سیستمها
- ۱۴۷ سیستمهای جغرافیائی
- ۱۵۰ انواع سیستمهای جغرافیائی
- ۱۵۲ مراحل شش گانه تحلیل سیستمهای ناحیه ای

جغرافیای کاربردی و توسعه

- ۱۵۵ توسعه چیست؟
- ۱۵۶ جغرافیای کاربردی و توسعه بدون تخریب
- ۱۵۸ جغرافیای کاربردی و نوع جدید توسعه

- ۱۶۲ مفهوم جغرافیائی توسعه
- ۱۶۵ جغرافیای کاربردی، توسعه و تکنولوژی
- ۱۶۷ جغرافیای کاربردی، ارزیابی محیط زیست و توسعه

فصل پنجم

جغرافیای کاربردی و مکتبهای جغرافیائی

- ۱۷۱ جغرافیای کاربردی و مکتبهای فلسفی
- ۱۷۳ جغرافیا و پوزیتیویسم منطقی: حلقه و ین
- ✓ ۱۷۵ پوزیتیویسم منطقی چیست؟
- ۱۷۷ اصول، تعبیر و تفسیر پوزیتیویسم منطقی
- ۱۷۸ شناخت جغرافی دان مکتب پوزیتیویسم منطقی
- ۱۸۲ جغرافی دانان و پوزیتیویسم منطقی
- ۱۸۵ جغرافیای انسانی تجربی - اثباتی
- ۱۹۲ جغرافیا و مکتب پراگماتیسم
- ۱۹۸ جغرافیا و مکتب کارکردگرایی
- ۲۰۵ منابع

www.kepa.ir

به نام آفریدگار جهان

مقدمه

در تاریخ علم جغرافیا، تفکرات جغرافیای کاربردی، پایه و پایگاهی بس قدیم دارد و از همان زمانهای قدیم، تفکرات جغرافیای کاربردی، با تفکر منطقی و برهانی همراه بوده است. از این رو جغرافیای کاربردی دوفضای زندگی همواره در حل مسائل مکانی به گذرگاههای تازه‌ای دست یافته و به دانش جغرافیا مرجعیتی بخشیده است.

در جغرافیای کاربردی، پاره‌ای از قوانین، از سایر رشته‌های علمی گرفته می‌شود و جغرافیای کاربردی بیش از وضع قانون به بهره‌گیری از قوانین سایر رشته‌های علمی تأکید می‌کند. این طرز تلقی به نظر نگارنده می‌تواند جغرافیای کاربردی را به مثابه یک دانش میان رشته‌ای معرفی کند بدان سان که در این کتاب نیز، این طرز تفکر مورد توجه قرار گرفته است.

متفکران - جغرافیای کاربردی، بیش از سایر جغرافی - دانان، بر مکتبهای جغرافیایی تأکید می کنند چرا که جغرافیای کاربردی، جغرافیای اندیشه ها، فکرها و ایدئولوژیهای زمان ماست. پس ضرورت شناخت مکتبهای جغرافیایی، شاید اولین گام در جغرافیای کاربردی باشد. البته هدف، دانستن و شناختن این مکتبهاست نه الزاماً مؤمن بودن به همه آنها؛ هر چند که هریک از این مکتبهای جغرافیایی، سالکانی دارد که صمیمانه در راه مکتب انتخابی خود تلاش می کنند.

آنچه در این کتاب آمده است شاید در کشورما، نگاهی نخستین به مفاهیم، اصول، نگرشهای جغرافیای کاربردی و مکتبهای جغرافیایی باشد اما در این اثر کوشش شده است که نگاهی درست و گامی استوار در این راه باشد. نگارنده، هرگز ادعا ندارد که در این کتاب همه مباحث مربوط به جغرافیای کاربردی و مکتبهای جغرافیایی را ارائه داده باشد؛ اما امیدوار است که این کتاب در راه گشودن راهی تازه در تفکرات جغرافیایی، در شمار نخستین گامها به حساب آید.

حسین شکوئی

گروه جغرافیا - دانشگاه تبریز